شیزۆفرینیا

1-2

د. ئەفرام محەمەد حەسەن*

شیزۆفرینیا نەخۆشیەکە لەسەرجەم نەخۆشییەکانی دیکە زیاتر گفتوگۆ هەڵدەگرێت و تائێستا دەیەها کتێب لەمەڕ ئەم نەخۆشیە نوسراوە، زانایان زیاتر لەبۆچونێکیان لەسەر ئەم نەخۆشییە هەیە.

مێژووی ئەم نەخۆشیە پێدەچێت هێندەی مێژووی مرۆڤایەتی کۆن بێت، کۆنترین نوسراو کەباس لەم نەخۆشییە دەکات نوسراوێکی هیندیە مێژووەکەی بۆ 1400 ساڵ پێش زاین دەگەڕێتەوە، بەڵام بەمشێوەیەی کە ئێستا هەیە بۆ یەکەمجار زانای ئەڵمانی ئەمیل کرپلن لەساڵی 1986ز باس لەکۆمەڵێك نەخۆش دەکات کە نیشانەکانیان وەك ئەم حاڵەتە وایەو ناوی حاڵەتەکە دەنێت خەڵەفاندنی پێش وەخت،پاشان لەساڵی 1911ز یوگن بلولەر پزیشکی سویسری بۆ یەکەمجار زاراوەی شیزۆفرینیا بەکاردێنێت.

شیزۆفرینیا یەکێکە لەنەخۆشیە دەروونییەکان کە کۆمەڵێك نیشانەی پۆزەتیف و نێگەتیڤی هەیە، پۆزەتیفەکان وەك وەهم و وڕێنە و نێگەتیڤەکان وەك قسەنەکردن و کەمی چالاکی کۆمەڵایەتی.

هۆکارەکانی تووشبوون بەشیزۆفرینیا

بۆماوە:

نکوڵی لەوە ناکرێت کە بۆماوە لەنەخۆشیە دەروونییەکاندا هۆکارێکی گرنگ دادەنرێت، ڕێژەی ئاسایی توشبوون نزیکەی 1٪ دەبێت، بەڵام گەر یەکێك لەئەندامانی خێزان ئەم حاڵەتەی هەبێت ئەگەری توشبوونی ئەندامانی دیکە زیاددەکات، بەڵام تووشبوون ئەستەم نییە، بۆ نمونە گەر یەکێك لەباوان حاڵەتی شیزۆفرینیای هەبێت ئەگەری تووشبوونی منداڵەکانی

لەنێوان 20٪-17 دەبێت گەر هەردوو باوان هەیانبێت ئەگەرەکە بۆ 30٪ - 40٪ بەرزدەبێتەوە، گەر خوشک یان برا هەیبێت ئەگەرەکە بۆ ئەندامانی دیکە نزیکەی 14٪ دەبێت، بۆ دوانەی لێکچوو گەر یەکێکیان حاڵەتەکەی هەبێت ئەگەری تووشبوونی دووەمیان لەنێوان 40٪ ــ 60٪ دەبێت، ئەم رێژانەی سەرەوە رێژەیەکی جێگیر نین و بەپێی توێژینەوەکان دەگۆڕێن زیاتر لەتوێژینەوەیەك هەیە برێك زیاتر یان کەمتر لەم رێژانەیان بەدیکردووە.

تەمەن: زوربەی حاڵەتەکان

لەتەمەنی هەرزەکاریدا سەرهەڵدەدەن، بەڵام هەندێك جۆری شیزۆفرینیا هەیە لەتەمەنێکی دواتر سەرهەڵدەدات و ئەگەری روودانیشی لەمنداڵیدا نامۆ نییە لەنێرینەدا پێش مێینە روودەدات بەپێچەوانەی تەنگژەکانی مەزاج، بۆیە تێبینی ئەوە کراوە ئەو نێرینانەی ئەم نەخۆشیەیان هەیە زۆربەیان نەچونەتە پرۆسەی هاوسەرییەوە، بەڵام مێینەکان برێکی بەرچاویان لەو پرۆسەیەدا سەرکەوتوو نەبوون، بێگومان لێرەشدا تاکە هۆکار بوونی نەخۆشیەکە نییە، بەڵکو لاوازی ئاستەی هۆشیاری دەروونی و لێکتێنەگەیشتنی تاکەکان هۆکاری کاریگەرترن.

کەسێتی وپێکهاتەی جەستەیی:

زیاتر لەو کەسێتییانەدا روودەدات کە بەوە جیادەکرێنەوە ناوەکین و هەستەوەرن و لەروی کۆمەڵایەتییەوە سستن، بەڵام ئەگەری روودانی لەهەموو جۆرەکانی کەسێتیدا هەیە.

سەبارەت بەپێکهاتەی جەستە ئەوانەی لاوازن و باریکن زیاتر تووشدەبن وەك لەوانەی خڕو قەڵەون، بەڵام ئەمە مانای روونەدانی ئەم حاڵەتە نییە لەوانەی جەستەیان پڕە.

هۆکاری کیمیای ژیانی:

گۆڕانکاری لەئاستی وەرگرەکانی مێشك، دەتوانین گرنگترین گۆڕانکارییەکان لەم چەند خاڵەدا کۆبکەینەوە.

1. **بەرزبونەوەی ئاستی دۆپامین:** کە دەبێتە هۆی سەرهەڵدانی نیشانەکانی وڕێنە و وەهم، بۆیە یەکێك لەرێگە چارەکان بەکارهێنانی دەرمانی دژەسایکۆسسە کە دەبێتە هۆی دابەزینی ئاستی ئەم وەرگرە.

ئەوەی پاڵپشتی ئەم بۆ چوونە دەکات ئەوەیە هەندێك پێکهاتە هەیە وەك LSD کە دەبێتە هۆی چالاککردنی دۆپامین یان لەکارخستنی کاری دەرمانەکانی دژەسایکۆسس، بۆیە دەبێتەهۆی سەرهەڵدانی وڕێنە، بەڵام ئەم راستیە ناتوانێت راڤەی سەرجەم نیشانەکانی شیزۆفرینیا بکات، چونکە گەر زۆرچالاکی دۆپامین راڤەی هەندێك نیشانە بکات ئەوا هەندێك نیشانەی دیکە هەیە بەتایبەتی نێگەتیڤەکان ناتوانرێت بەم راستیە راڤەبکرێن، چونکە گەر زۆر چالاکی دۆپامین نیشانە موجەبەکان بێت کەواتە نیشانە نێگەتیڤەکان دەبێت

بەکەم چالاکی راڤەبکرێن واتە لەکاتێکدا دەرمانەکانی دژەسایکۆسس دەدەین بەنەخۆش پێویستە حاڵەکەی خراپتربێت – مەبەستمان نیشانە نێگەتیفەکانە، بەڵام دەبینین هەندێك نەخۆش بەو دەرمانانە چاکدەبنەوە، ئەمەش ئەو راستیە دەسەلمێنێت هیچ تیۆرێك ناتوانێت راڤەی سەرجەم نیشانەکانی شیزۆفرینیا بکات، بۆیە رۆڵی وەرگرەکانی دیکە و تیۆرییەکانی دیکە گرنگی خۆی هەیە، رەنگە ئەمە راستیەکی دیکە بخاتەڕوو کە هیچ نەخۆشێکی شیزۆفرینیا سەرجەم نیشانەکانی نییە و دەرمانەکانی چارەسەریش سەرجەم نیشانەکان چارەسەرناکەن.

2. **زیادبوونی چالاکی نۆرئەدرینالین.**

3. **سیرۆتۆنین**: زیادبوونی ئاستی سیرۆتۆنین لەشیزۆفرینیای درێژخایەندا، بەڵام دابەزینی ئاستەکەی لەحاڵەتی پارانۆید و شیزۆفرینیای کورتخایەندا دادەبەزێت.

4. **گۆرانکاری لەئاستی گاما – گاما ئەمینۆ بیوتاریك ئەسید**: لەسەرەتای حاڵەتەکەدا ئاستێکی نزم پاشان بەرزبونەوەی ئاستەکەی.

5. گۆرانکاری لەئاستی

پرۆستاگلاندین و ج پرۆتین و ئەسیتایل کۆلین و فۆسفەتیدیل کۆلین و فۆسفەتیدیل سیرین و فۆسفەتیدیل ئیسانۆلامین.

رۆژی لەدایکبوون:

ئەوانەی لەزستان و سەرەتای بەهاردا لەدایکدەبن ئەگەری تووشبوونیان زیاترە بەشیزۆفرینیا بەهۆی هەندێك هەوکردنی ڤایرەسیەوە وەك ڤایرەسی کەمی بەرگری و ئیپشتیان بار ڤایرەس.

ئاستی بەرگری: تێبینیکراوە ئاستی ئیمیونۆگلوبینی – جی و ئێم و ئەی- زیاددەکات لەکەسانی شیزۆفرینیادا.

پێکهاتەی مێشك:

هەندێك توێژینەوە ئاماژە بەوە دەدەن کە نیشانە نێگەتیفەکان پەیوەندیان بەپوکانەوەی هەندێك بەشی مێشکەوە هەیە بەتایبەتی بەشی پێشەوەو سەرەوەی مێشك.

بەپێی ئەو توێژینەوانەی لەسەر مێشکی ئەوانەکراوە کە شیزۆفرینیایان هەیە پاش مردنیان دەرکەوتووە کە قەبارەی مێشکیان بچوکترەو قەبارەی بۆشاییەکانی مێشك زیادبووە هەروەها هەندێك لەخانەکانی مێشکیان لەدەستداوە.

پەیوەندی خێزانی:

پەیوەندی خێزانی کاریگەری ئاشکرای هەیە لەسەر سەرهەڵدان و ئایندەی شیزۆفرینیا و تێبینیکراوە ئەو خێزانانەی ئاستێکی بەرزیان لەدەربڕینی سۆزدا هەیە، زۆر

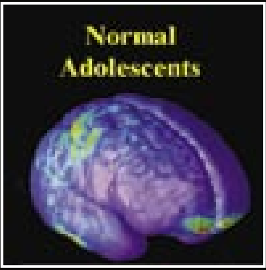

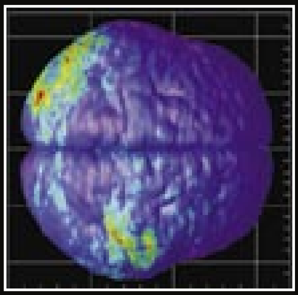

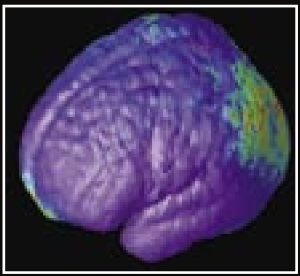

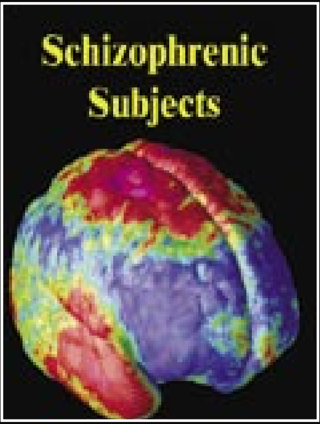

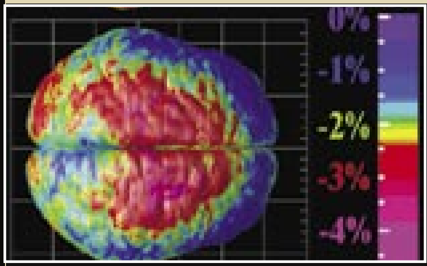

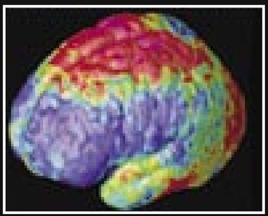

ڕەخنەگرتن و زۆربایەخدان بەنەخۆش و ڕێگەنەدان بەهیچ ئازادیەك، ئەگەری سەرهەڵدانەوەی شیزۆفرینیا چوار هێندەی ئەو خێزانانە دەبێت کە ئاستێکی نزمیان هەیە لەدەربرینی سۆزدا.

ئاستی ئابووری:

لەوڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمەریکا تێبینیکراوە ئەوانەی شیزۆفرینیایان هەیە زیاتر لەئاستێکی ئابووری نزمدان، ڕەنگە هۆکاری ئەمەش بۆ ئەوە بگەڕێتەوە ئەوانەی ئەم حاڵەتەیان هەیە بەهۆی کارنەکردن و دابڕانی کۆمەڵایەتییەوە ئاستی ئابوریان دادەبەزێت نەك هەر لەسەرەتاوە ئاستی ئابووریان نزم بێت، بەڵام لەهیندستان تێبنیکراوە لەئاستە بەرزەکاندا شیزۆفرینیا زیاترە وەك لەنێوان هەژاراندا.

پۆلێنکردنی شیزۆفرینیا:

لەنێوان هەردوو سیستمی ئەمەریکی و ئەوروپی بڕێك جیاوازی هەیە لەپۆلینکردندا بەپشتبەستن بەسیستمی ئەمریکی شیزۆفرینیا دەکرێت بەم جۆرانەوە:

1. **کەتەتۆنیا**: دەکرێت بەدوو جۆرەوە:

کەتەتۆنیای بەتەختەبوون:

ئەم جۆرە زیاتر بەوەجیادەکرێتەوە کە تاك گرفتی لەبواری جوڵەدا هەیەو جەستەی وەك تەختەی لێدێت، دەتوانێت بۆ ماوەیەکی درێژ لەیەکباردا بمێنێتەوە هەندێکجار ئەو بارە بارێکی زۆر نائاساییە یان پێویستناکات بەو جۆرە بێت، بۆنمونە گەر داوا لەهەر کەسێك بکەیت بڕێك دەستی بەرزکاتەوە بۆئەوەی لێدانی دڵی بگریت پاش ئەوەی کارەکەت تەواوکرد بێئەوەی بەکەسەکە بڵێیتەوە دەستی دادەگرێت و دەیخاتەوە باری پێشووی، بەڵام گەر کەسێك ئەم بارەی هەبێت پاش تەواوبوونی کارەکە دەشێت بۆ ماوەیەکی درێژ هەندێکجار چەند سەعاتێك لەو بارەدا دەستی بهێڵێتەوە، یان بێئەوەی پێویستبکات ماوەیەکی زۆر لەسەرپێ ڕادەوەستی جا شوێنەکە گونجاوبێت یان نەگونجاو، ئەمبارە پێیدەڵێن بەمۆمبوون، چونکە کەسەکە وەك مۆمی لێدێت و دەتوانیت لەو بارەی ئارەزوو دەکەیت پەلەکانی بوەستێنیت بێئەوەی بەرەنگاریت بکات.

کەتەتۆنیای ماخۆلان – بێ ئۆقرەیی-catatonic excitement

لەمبارەدا نەخۆش ئۆقرە ناگرێت لەهاتوچۆی بەردەوامدایە بەبێمەبەست، جا لەماڵدا بێت یان لەدەرەوە هەست بەماندوێتی ناکات.

2. **پارانۆیا**: paranoid

لەمبارەدا نەخۆش زیاتر نیشانەی وەهمی هەیە بۆنمونە وادەزانێت کەسێك یان کەسانێك هەن دەیانەوێت زیانی پێبگەیەنن یان چاودێریدەکەن، دەشێت ئەو کەسە یان کەسانە کەسە نزیکەکانی خۆی بن، هەندێکجار گومان پەیدادەکات لەهاوسەرەکەی یان لەخوشك و دایکی و بەردەوام لەمشتومڕدایە لەگەڵیان بەوەی داوێنپیس و خیانەت دەکەن، لەهەندێك باری دیکەدا خۆی بەکەسێکی گەورە دەزانێت هەندێکجار بانگەشەی پێغەمبەرایەتی دەکات یان واخۆیدەردەخات لەهەموو بوارەکانی ژیاندا بەتوانایە و خۆی بەمامۆستا و پزیشك و پارێزەر و سیاسی.... هتد، دەزانێت.

جۆرەکانی وەهم زۆرن دەشێت

نەخۆش جۆرێك یان زیاتری هەبێت، دەشێت لەگەڵیدا وڕێنەی بیستنی هەبێت.

3.**جۆری نارێك:**

disorganized type

ئەمبارە جیادەكرێتەوە بە نەگونجاندنی ئاخاوتن و نەگونجانی یان نەشیاوی ڕەفتار و نەشیاوی وەڵامدانەوەی ڕووداوەكان، لەكاتی باسكردنی ڕوداوی خۆشدا دەشێت دڵتەنگ بێت یان لەكاتی ڕوداوی ناخۆشدا دەشێت زەردەخەنە بیگرێت.

4. **دیارینەكراو:**

undifferentiated

نەخۆش بەشی پێویست نیشانەی هەیە تا بڵێین شیزۆفرینیایەتی، بەڵام لەهیچ كام لەوانەی سەرەوە ناچێت بۆیە لەهیچ خانەیەكدا جێی نابێتەوە.

5. **شیزۆفرینیای ماوە – پاشماوە:**

residual

لەمجۆرەدا نەخۆش نە بەتەواوی چاكبۆتەوە، نەنیشانەكانی بەشی ئەوە دەكات بوترێت شیزۆفرینیای هەیە، نەخۆش هەندێك نیشانەی وەهم یان وڕێنەی هەیە، بەڵام هەست بەنائاسایی ئەمبارە دەكات لەدەوروبەر دانابڕێت و دەتوانێت ژیانی خۆی بەسەربەرێت.

نیشانەكانی شیزۆفرینیا:

نیشانەكانی شیزۆفرینیا لەنەخۆشێكەوە بۆ نەخۆشێكی دیكە دەگۆڕێت بەشێوەیەكی سەرەكی دەتوانین بڵێین كۆمەڵە نیشانەیەك هەیە لەوانە:

تەنگژەكانی هزر: ئەم گروپە بەكۆمەڵە نیشانەیەكی زۆر گرنگ دادەنرێت بۆ ناسینەوەی شیزۆفینیا ئەویش:

1. **ئاڵۆزی بیركردنەوە:** لێرەدا نەخۆش بیرۆكەكانی تێكەڵاو وچڕن و سەرەتایان هەیە، بەڵام كۆتاییەكانیان ڕوون نییە وەك دەرگایەك وایە لەپشتەوەی هیچ نەبێت.

2. **نەبوونی پەیوەندی لەنێوان ڕستەكاندا:** لێرەدا گوێگر لەپەیڤەكانی نەخۆش تێناگات و ڕستەكانی بكەری هەیە بەبێ فرمان یان نیهادی هەیە بەبێ گوزارە، واتە پێكهاتەی ڕستەكانی لەڕووی ڕێزمانەوە تەواو نیین.

3. **پەرتەوازەیی:** ئەم زاراوەیە كاتێك بەكاردەهێنرێت كە نەخۆش نەتوانێت پەیوەندییە سادەكانی بیرۆكەیەك پێكەوە ببەستێتەوە.

4. **نەگونجان یان پێچەوانە:** لەمبارەدا تاك باس لەڕووداوێكی ناخۆش دەكات، بەڵام لەگەڵیدا پێدەكەنێت یان بەپێچەوانەوە.

5. **وەستانی بیر:** لەمبارەدا تاك بیری دەوەستێت و ناتوانێت بەردەوام بێت لەقسەكانی و پاش وەستانێك لەبابەتێكی نوێ دەدوێت، ئەمبارە بەخواستی تاك ڕوونادات واتە خۆی بەرپرسیارنییە، لەمبارە هەرچەندە هەندێجار هەوڵدەدات ڕاڤەی بۆ بدۆزێتەوە.

6. **لادان:** تاك لەبیركردنەوەدا لەڕێڕەوی سەرەكی بیرەكانی لادەدات، بەڵام بێوەستان.

7. **لاوازی – هەژاری بیركردنەوە:** لەمبارەدا تاك تەنیا باس لەچەند بابەتێكی دیاریكراو دەكات و چەندبارە و چەندبارەی دەكاتەوە، كاڵوكرچی بەناوەرۆكەكانیانەوە دیارە.

8. **بیركردنەوەی سەرەتایی:** لەمبارەدا تاك ناتوانێت ڕاڤەی پەندەكان بكات، تەنیا لەمانا ڕوكەشەكانی بابەتەكان تێدەگات بۆ نمونە گەر پێی بڵێی: ئەوەی ماڵەكەی لەشوشە بێت بەرد ناگرێتە ماڵی خەڵكی، لەوەڵامدا دەڵێت: تانەشكێت.

كاتێك دەڵێی مەبەستمان چییە لەوەی پەنجەكانی دەست وەك یەك نییە، دەڵێت: هەندێكیان گەورەو هەندێكیان بچوك یان هەندێكیان ئەستور ئەوانی دیكە باریكن.

گرفت لە پێكهاتەی – ناوەڕۆكی بیركردنەوەكاندا:

بەیەكێك لەگرنگترین جیاكەرەوەكان دادەنرێت، تاك لەو باوەڕەدایە كەسێك یان كەسانێك هەن چاودێری دەكەن یان دەیانەوێت زیانی پێبگەیەنن یان بیكوژن، وەهمی گومان و خیانەت بەرامبەر بەئەندامانی خێزان و هاوسەرەكەی، لەزوربەی كاتەكاندا وەهمەكان بێمانان و پێكەوە ناگونجێن دەشێت لەهەندێك حاڵەتدا وەهمەكان پێكەوە گرێ بدات و هاوسۆزییەك لەنێوان وەهمەكاندا هەبێت.

نەبوونی وەهم مانای نەبوونی شیزۆفرینیا نییە، گەر وەهمی سیستمی واتە پێكەوەبەستراو هەبوو بێبوونی هیچ نیشانەیەكی دیكە و بێبوونی گرفت لەكەسێتی تاكدا حاڵەتەكە بەشیزۆفرینیا دانانرێت، بەڵكو بەحاڵەتی وەهم دادەنرێت، وەهم باوەڕێكی هەڵەی چەقبەستووە كە

لەدەرەوەی ژینگەی تاکە واتە کەسانی دەوروبەری هەمان باوەڕیان نییە و ئەو باوەڕەی لەگەڵ کۆمەڵگەکەیدا ناگونجێت.

تەنگژەی درککردن:

درککردن دەروازەیەکە بۆ هزر، لەمبارەدا تاك وڕێنەی دەبێت، واتە دەرك بەهەندێك شت دەکات لەڕێی هەستەکانییەوە بێبوونی شتەکان، بۆ نموونە گوێبستی دەنگ دەبێت بێبوونی دەنگ دەشێت دەنگەکان بەشێوەی فرمان بن و ئەرکێکی بەسەردا بسەپێنن خراپ بێت یان باش، هەتا دەنگەکان هی کەسێکی نزیك و خۆشەویست بێت ئەگەری گوێڕایەڵی زیاترە، هەرچەندە فرمانەکانیش خراپ بن، بۆیە مەترسی ئەوە هەیە تاك زیان بەخۆی یان چواردەوری بگەیەنێت.

لەهەندێك باری دیکەدا دەنگەکان شوێنکەوتەیی دەبن وەك ئەوەی دەڵێن: فلانە کاریکرد، ئەوەتا پێدەکەنێت، خەریکە ناندەخوات،گاڵتەی پێدەکەن و کارەکانی بەبێ نرخ هەڵدەسەنگێنن.... هتد.دەشێت وڕێنەی بینین یان بەرکەوتن یان بۆنکردن یان تامکردن روبدات، بەڵام بەشێوەیەکی کەمتر، هەرچەندە لەکتێبە زانستییەکاندا باس لەوە دەکرێت ئەگەری روودانی وڕێنەی بینین لەشیزۆفرینیادا زۆر کەمە، بەڵام ئەوەی من تێبینیم کردووە لەسەر ئەوانەی نەخۆشی شیزۆفرینیایان هەیە ئەم جۆرە وڕێنەیە گەر زۆر نەبێت، کەم نییە.

گرفتی موڵکداری بیرکردنەوەکان:

هەندێك تاك لەو باوەڕەدان کە ئەو بیرکردنەوانەی هەیانە هی خۆیان نیین، بەڵکو هی کەسانی دیکەن و لەمێشکیدا چێنراون، یان لەو باوەڕەدان بیروبۆچونەکانیان لەلایەن کەسان و دەزگاکانی راگەیاندنەوە دزراون و پەخشدەکرێن.

گرفتی سۆزداری:

تاك بەوەجیادەکرێتەوە کە لەرووی کۆمەڵایەتییەوە سستەو حەز بەتێکەڵی کۆمەڵ ناکات و تەنانەت پەیوەندییەکی سارد لەنێوان پزیشك و نەخۆشدا دەبێت بەپێچەوانەی حاڵەتەکانی دیکە کە لەوانەیە پەیوەندیەکی گەرم وگوڕ لەنێوانیاندا دروستببێت.

لەسەرەتای حاڵەتەکەدا نەخۆش زۆرجار ناتوانی وەسفی حاڵەتی سۆزداری خۆی بکات باس لەوە دەکات لەهەمانکاتدا هەمان تاکی خۆشدەوێت و رقیشی لێیەتی.

ناجێگیری پەیوەندی بەدەوروبەرەوە و گۆڕانکاری لەو پەیوەندییە بەئاڕاستەی پێچەوانە بێبوونی هۆکارێکی ئاشکرا.

نەگونجانی سیماکانی روخساری لەگەڵ ئەو ژینگەیەی کە تێیدایە بۆ نموونە دەشێت لەپرسەدا پێبکەنێت یان زەردەخە بکات بێبوونی هۆکارێکی روون یان لەکەشێکی پر شادیدا ماتەمینی دایگرێت.

گرفتی ئیرادە و جوڵە و فرمان:

بێگومان بۆ بەئەنجامگەیاندنی هەر کارێك پێویستمان بەبڕیاردان هەیە، یەکێك لەنیشانەکانی شیزۆفرینیا نەبوونی ئیرادەیە، وەك ئەوەی خوێندکارێك چەند ساڵێك لەتەمەنی خۆی دەفەوتێنێت بۆئەوەی قۆناغی شەشەمی ئامادەیی تەواو بکات، بەڵام خشتەیەکی وانەی خوێندنی خەیاڵی بۆ خۆی داناوە بەهیچ جۆرێ بۆی پەیڕەو ناکرێت، ساڵ بەساڵ برگەی زیاتر و زیاتر بۆ وانەی خوێندنەکەی زیاددەکات، بەڵام بێهودە تا لەکۆتاییدا بۆت دەردەکەوێت نەخۆشی شیزۆفرینیای هەیە.

جۆرێکی دیکە لەنەمانی ئیرادە نەخۆش گوێڕایەڵی تەواو نیشاندەدات بۆ هەر فرمانێك کەپێی بسپێرن، هەرچەندە بێپاساو سەیریش بن. یان پێچەوانەی فرمانەکان کاردەکات پێی دەڵێن نەگەتیڤیزم.

هەندێجار جەستەی وەك مۆمی لێدێت و پشکنەر دەتوانێت بەئارەزوی خۆی چۆن بوێت پەلەکانی راگرێت. Waxy flexibility، هەندێکجار ئەم رەقبوونە دەگاتە ئاستێك پێیدەڵێن لەهۆشخۆچوون.

هەندێکجار وشەی بیستراو چەندبارە دەکاتەوە بەبێ هیچ هۆیەك بێماندووبوون echolalia، یان رەفتاری بینراو چەندبارە دەکاتەوە ئیدی رەفتاری پزیشك بێت یان کەسێکی دیکە echopraxia.

*. بەڕێوبەری نەخۆشخانەی سۆزی دەروونی لەسلێمانی